

T.C.
HAZİNE ve MALİYE BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 19809844-610- 136550
Konu : 7/39714 Esas Sayılı Soru Önergesi

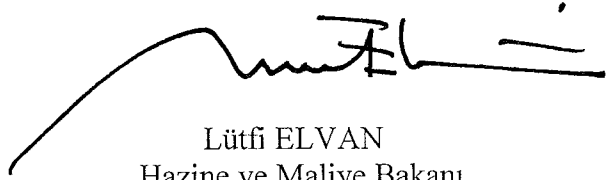
26/02/2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 22/01/2021 tarihli ve 43452547-120.07-E.766476 sayılı yazı.

İlgi yazı ekinde alınan soru önergesine ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığından alınan bilgilere göre hazırlanan cevap metni ektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Lütfi ELVAN
Hazine ve Maliye Bakanı

Ek: 7/39714 Esas Sayılı Soru Önergesi Cevabı

İstanbul Milletvekili Sayın Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU'na Ait
7/39714 Esas Sayılı Soru Önergesi Cevabı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) kapsamında fiyat derlenecek işyerlerini belirlerken perakende sektöründe yer alan marketler ve giyim mağazaları için Gelir İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan ciro bilgilerini esas almaktadır. İl bazında fiyat derlenecek işyerleri, ilgili sektördeki ciro büyüklüğü dikkate alınarak belirlenmekte ve yıl boyunca sabit kalmaktadır. Bu doğrultuda TÜİK, kamuoyunda ismi bilinen marketlerden ülke genelinde fiyat derlemekte, yerel özellik taşıyan işyerleri de ciro büyüklükleri dikkate alınarak sisteme dahil edilmektedir. Bilindiği üzere TÜFE, fiyatlar genel seviyesinde bir dönemden diğerine meydana gelen artışı ifade etmekte olup, fiyat derlenen işyerinin özelliği ne olursa olsun, belli bir ürünün fiyatı, piyasa koşullarından benzer şekilde etkilenmektedir. Bir ürünün fiyatına etki edecek unsurlarda (hammadde fiyatları, işçi ücretleri, taşıma maliyetleri, döviz kuru, vergiler vb.) herhangi bir artış söz konusu olduğunda, o ürünün fiyatı satıldığı yerden bağımsız olarak artacaktır.

Türkiye İstatistik Kurumu 2020 yılında TÜFE kapsamında, 26 Bölge Müdürlüğü aracılığıyla 81 il merkezinin tamamını da içeren toplam 225 ilçede bulunan 28.019 işyerinden her ay 418 madde ve 897 madde çeşidi için toplam 553.064 fiyat derlemiştir. Ayrıca 4.274 kiracı endeks kapsamında takip edilmiştir. Veri gizliliği ilkesi gereğince fiyat derlenen markalar ve mağaza isimlerinin paylaşımı mümkün değildir. Ancak, perakende sektöründe yer alan "NACE 4711-Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalarda gıda, içecek veya tütün ağırlıklı perakende ticaret" kodu altında tanımlı, halk arasında zincir market olarak bilinen ve isimleri herkes tarafından rahatlıkla sayılabilecek olan tüm işyerlerinden fiyat derlenmektedir. Bu zincir marketlerin yanı sıra, il düzeyinde yoğun alışveriş yapılan işyerleri de (yerel marketler) kapsamaktadır.

TÜİK, TÜFE'nin hesaplanmasına ilişkin ayrıntılı metodolojinin yanı sıra, ay bazında ortalama madde fiyatları, madde ağırlıkları gibi ayrıntılı bilgileri internet sayfasında her ay yayımlamaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri arasında TÜFE hesabına dair bu detayda veri yayımlayan başka ülke yoktur. Kullanıcılar, TÜİK tarafından yayınlanan bu verileri kullanarak TÜFE'yi çok küçük yanılma payıyla (kalite düzeltmesi, ortalama fiyatların madde çeşidi düzeyinde olmaması, mevsimlik ürün fiyatları vb. nedenlerden kaynaklı) kendileri de hesaplayabilmektedir.

Enflasyon Araştırma Grubu'nun internet sayfasından erişim sağlanan bir sayfalık metodoloji dokümanında; tüm sebze çeşitleri, tüketim sınıfına giren enerji kalemleri (doğal gaz, elektrik gibi), kısıtlamaya tabi tutulmadan tüm gıda ürünleri, alım gücünü etkileyen ulaşım kalemleri, mücevher (altın) ile benzin ve motorin fiyatlarının saatlik ve günlük elde edildiği belirtilmekte, ancak veri derleme yönteminin ne olduğu, hangi illerden fiyat derlendiği, il merkezi dışındaki yerleşim yerlerinden fiyat derlenip derlenmediği, fiyatlar sadece internet üzerinden derleniyorsa ürün tanımının (marka, gramaj, ambalaj vb.) nasıl sabitlendiği, sınıflamanın nasıl yapıldığı, kaç işyerinden kaç fiyat derlendiği gibi bilgilere ulaşılamamaktadır. Bu noktada ENAG tarafından gerçekleştirilen çalışma ile ilgili detay ve teknik bilgiye sahip olunmadığı için tarafımızca bir değerlendirme yapılması mümkün değildir. Bununla beraber ENAG grubu tarafından yapılan hesaplamaların geçmiş yılların göz önüne alındığı bir modelleme yapıldığı belirtilmektedir ve TÜFE hesaplamalarının belirli bir modele oturtulması alan fiyatları ve ağırlık sistemi gerçeklerinden verileri uzaklaştırmaktadır.

TÜİK, ürettiği tüm istatistiklerde olduğu gibi TÜFE'yi de uluslararası normlarda; mesleki bağımsızlık, şeffaflık, karşılaştırılabilirlik, tarafsızlık ve doğruluk ilkelerine bağlı olarak, Avrupa Birliği ve dünya genelinde geçerli olan, uluslararası kurumlar tarafından tavsiye edilen yöntem, tanım ve kavramları kullanarak hesaplamaktadır. Söz konusu kavram ve yöntemler ile uygulama sonuçları yerli ve yabancı kurum ve kuruluşlardaki uzmanların değerlendirmelerine açık olduğu gibi, en ayrıntılı düzeyde kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Bu alanda TÜİK dünyada en şeffaf kurumlar arasında yer almaktadır. Resmî istatistiklerin hangi kurum tarafından, hangi sıklıkla üretileceği ve ne şekilde yayımlanacağı 2016/9621 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanı'nın imzasıyla yürürlüğe giren Resmi İstatistik Programı (2017-2021)'nda açıkça tanımlanmıştır. Bu doğrultuda TÜFE, TÜİK tarafından üretilmekte ve resmi istatistik olarak yayımlanmaktadır. Resmi istatistikler haricinde çeşitli kişi ve kurumların kendi ilgi alanları ve çalışmaları kapsamında birtakım veriler üretilip yayımlamaları mümkün olmakla birlikte, bu şekilde üretilen veriler "resmi istatistik" olarak kabul edilemez. Bu tür çalışmalara ait detaylı bilgilerin (kapsam, veri derleme yöntemi, örnek sayıları vb.) veriyi üreten kişi veya Kurum tarafından netlikle ortaya koyulması ve kamuoyunun aydınlatılması gerekmektedir.

TÜİK tarafından hesaplanan ve her ay yayımlanan TÜFE, bu konudaki tek resmi veridir. TÜFE hanelerin sosyo-ekonomik özelliklerini dikkate alarak değil Türkiye'de yaşayan tüm haneleri kapsayacak ve genel Türkiye ortalamasını yansıtacak şekilde hesaplanmaktadır.